

Julia Możdżeń

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu. Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu

e-mail: jum@umk.pl

ORCID ID: 0000-0003-4932-5546

atalog rękopisów średniowiecznych

Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu, oprac.

Marta Czyżak, przy współpracy Moniki

Jakubek-Raczkowskiej, Arkadiusza Wagnera,

Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja

Kopernika, Toruń 2016, ss. LVIII, 462; 279

il. kolor., ISBN: 978-83-231-3591-3 (okładka

miękka); 978-83-231-3773-3 (okładka twarda)

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/FT.2018.014>

Tekst jest opublikowany na zasadach niewyłącznej licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Bez utworów zależnych 3.0 Polska (CC BY-ND 3.0 PL).

Dr Julia Możdżeń jest absolwentką historii i etnologii Wydziału Historycznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Interesuje się historią kultury, mentalności i piśmiennictwa miast pruskich w średniowieczu i wczesnej nowożytności. Najważniejsze publikacje to edycja źródłowa: *Gdańska kronika Bernta Stegmanna (1528)*, przy współpracy K. Stöbener i M. Sumowskiego (Toruń 2017) oraz monografie „Przedstawianie świata przez kronikarzy gdańskich na przełomie XV i XVI w.” (Toruń 2016) oraz *Zjawiska demoniczne w późnośredniowiecznych Prusach. W świetle kroniki Szymona Grunaua* (Toruń 2010). Obecnie realizuje grant badawczy Narodowego Centrum Nauki: „Normowanie społecznej rzeczywistości w średniowiecznym i wczesnonowożytnym Toruniu”. Jest pracownikiem Sekcji Starych Druków w Oddziale Zbiorów Specjalnych Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu.

S

łowa kluczowe: katalog; rękopisy; kolekcje średniowieczne; Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu; Państwowa i Uniwersytecka Biblioteka w Królewcu; zbiory zabezpieczone

Strzeszczenie. Autorka omawia krytycznie najnowszy katalog zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu poświęcony średniowiecznym rękopisom. *Katalog rękopisów średniowiecznych Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu* został opracowany przez toruńską mediewistkę Martę Czyżak. Autorka artykułu podkreśla badawcze znaczenie tej publikacji, prezentującej wyniki analiz historycznych i kodykologicznych przeprowadzonych specjalnie na potrzeby powstania Katalogu. O dużej wartości poznawczej tej pracy przesądza opracowanie opisu każdego rękopisu przy współpracy specjalistów z dziedzin pokrewnych: historyka sztuki Moniki Jakubek-Raczkowskiej oraz badacza opraw i znaków własnościowych Arkadiusza Wagnera. Autorka omówienia przedstawia walory poznawcze Katalogu, które ocenia bardzo wysoko oraz udziela informacji o okolicznościach jego powstania.

Biblioteka Uniwersytecka w Toruniu (dalej: BUT) powstała 1 września 1945 r., jest miejscem przechowywania niezwykle cennych zbiorów rękopiśmiennych pochodzących głównie z tzw. zbiorów zabezpieczonych (70 rękopisów z 72) pozyskanych z terenów Prus Wschodnich i Pomorza Zachodniego. Dotąd największe zainteresowanie badaczy wzbudzała najcenniejsza część kolekcji (66 rękopisów), tj. dawne zbiory Państwowej i Uniwersyteckiej Biblioteki w Królewcu. W ich skład wchodzi także słynna Srebrna Biblioteka księcia Albrechta Hohenzollerna (von Brandenburg-Ansbach) oraz kolekcje dawnej biblioteki Uniwersytetu założonego przez księcia 17 sierpnia 1544 r. w Królewcu. Właśnie szczególna troska o owe królewieckie zbiory w ciągu długich lat powojennych była przyczyną tak późnego opublikowania katalogu rękopisów. Już w 1973 r. na posiedzeniu Komisji Bibliografii i Bibliotekoznawstwa Towarzystwa Naukowego w Toruniu Elwira Wróblewska, ówczesna kierownik Działu Rękopisów BUT, zapowiadała publikację trzypiętowego katalogu rękopisów, z których osobną część pragnęła poświęcić manuskryptom średniowiecznym¹. Władze biblioteki oraz opiekunowie kolekcji obawiali się jednak, że ujawnienie miejsca przechowywania zbiorów królewieckich spowoduje roszczenia zwrotu kolekcji do Kaliningradu na mocy zasady pertynencji terytorialnej. Z analogicznego powodu brak nadal katalogu starych druków², a jedynie kolekcja inkunabułów doczekała się podobnego opracowania w latach 90. XX w.³ Trwają prace nad katalogiem rękopisów nowożytnych⁴. Prace nad przygotowaniem katalogu rękopisów do druku podjął zespół pracowników Sekcji Rękopisów BUT dopiero w 2005 r. w składzie: Andrzej Mycio, Wojciech Szramowski i Marta Czyżak.

Katalog rękopisów średniowiecznych Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu opracowany przez mediewistkę Martę Czyżak to zatem pierwszy katalog zabytków rękopiśmiennych tej instytucji, choć nie brak studiów szczegółowych poświęconych pojedynczym obiektom. Jest to jednocześnie publikacja badawcza, prezentująca wyniki analiz historycznych i kodykologicznych przeprowadzonych specjalnie na potrzeby powstania *Katalogu*. O dużej wartości poznawczej tej pracy przesądza

¹ E. Wróblewska, *Katalog rękopisów Biblioteki Głównej UMK. Charakterystyka zbiorów w aspekcie wydawniczym*, Sprawozdania Towarzystwa Naukowego w Toruniu za 1973 r., t. 27: 1975, s. 64–67.

² Dobre pojęcie o zasobie starodruku daje monografia M. Strutyńskiej, *Struktura proveniencyjna zbioru starych druków Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu – przewodnik po zespołach. Problemy badawcze i metodologiczne*, Toruń 1999.

³ *Katalog inkunabułów Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu*, oprac. M. Strutyńska, Toruń 1995.

⁴ Zob. A. Mycio, *Nowożytny rękopisy w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu*, *Czasy Nowożytne*, t. 25: 2012, s. 193–205; idem, *Struktura proveniencyjna rękopisów pochodzących z tak zwanych zbiorów zabezpieczonych w Bibliotece Uniwersyteckiej w Toruniu*, *Folia Toruniensia*, t. 9–10: 2009–2010, s. 45–55.

opracowanie opisu każdego rękopisu przy współpracy specjalistów z dziedzin pokrewnych: historyka sztuki Moniki Jakubek-Raczkowskiej oraz badacza opraw i znaków własnościowych Arkadiusza Wagnera. Wszyscy trzej autorzy mają w swoim dorobku istotne publikacje poświęcone zabytkom Pomorza i Prus. „Przedmowę” (s. VII–VIII) do publikacji napisał dyrektor BUT Krzysztof Nierzwicki.

Katalog składa się z dwóch zasadniczych części – dwujęzycznego *Wstępu* (polski i niemiecki: s. XI–XLVI) oraz właściwego *Katalogu* (s. 1–146). Pomocą w korzystaniu z jego zawartości są *Wykaz skrótów ogólnych, czasopism, bibliotek i innych instytucji* (s. XLVII–XLVIII), *Wykaz literatury cytowanej w skrótach* (s. XLIX–LVIII), *Konkordancje sygnatur* (s. 427), *Indeksy* („1. Cytowanych rękopisów”: s. 428–429; „2. Incipitów”: s. 430–445; „3. Osobowy, rzeczowy i geograficzny”: s. 446–456; „4. Datowanych rękopisów”: s. 457) oraz *Wykaz fotografii* (s. 458–462).

Wstęp autorstwa Marty Czyżak (s. XI–XXXIV) został podzielony na cztery części. Pierwsza z nich omawia „Historię i znaczenie kolekcji” (s. XI–XV) średniowiecznych rękopisów znajdujących się w BUT. Ze względu na fakt, że aż 66 z 72 omówionych w katalogu obiektów pochodziło z dawnej Państwowej i Uniwersyteckiej Biblioteki w Królewcu, to głównie dziejom tej kolekcji M. Czyżak poświęciła najwięcej miejsca, podkreślając zasługi, jakie dla jej kształtowania miał pierwszy dyrektor BUT Stefan Burhardt (1945–1949), kierujący w powojennych latach zarówno Książnicą Kopernikańską w Toruniu, BUT, jak i Zbiornicą Zbiorów Zabezpieczonych na terenie Pomorza. Charakter dzisiejszego księgozbioru rękopisów, starych druków i zbiorów muzycznych przechowywanych w BUT jest w dużej mierze jego zasługą. Autorka *Katalogu* omówiła pokrótce zmienne losy kolekcji rękopisów średniowiecznych, a zwłaszcza dramatyczne okoliczności przechowywania ich podczas ostatniej wojny. Zagadnienia te są już dobrze znane w literaturze, dlatego też za słuszne należy uznać skrótowe omówienie tego zagadnienia przez autorkę. Szczegółowy aparat przypisów pozwala czytelnikowi sięgnąć do bardziej specjalistycznej literatury poświęconej losom zbiorów zabezpieczonych. Wartość dokumentacyjną mają także zamieszczone we „Wstępie” fotografie i reprodukcje pocztówek pochodzące ze Zbiorów Graficznych BUT, prezentujące budynek zamku królewieckiego (il. 3–5), w którym historia kolekcji miała swój początek.

W pierwszej części *Wstępu* M. Czyżak omówiła pokrótce historyczne katalogi tworzone przez dawnych bibliotekarzy w Królewcu – Feliksa Königa Polyphema (1534–1549), Heinricha Zella (1557–1564), Michaela Scriniusa (1566–1585), Martina S. Grabe Starszego (1667–1686) oraz ostatni przedwojenny katalog z 1932 r.

Druga część *Wstępu* daje czytelnikowi poznać najcenniejsze obiekty stanowiące cymelia wśród zbioru rękopisów średniowiecznych BUT. Autorka charakteryzuje przy tym ów zbiór ze względu na język (łaciński, niemiecki, francuski, flamandzki, niderlandzki, węgierski), środowisko, w którym powstały (biblioteki krzyżackie, klasztorne, katedralne w Królewcu i Kwidzynie) oraz późniejsze nabytki bibliotekarzy w Królewcu. Wśród nich znajdują się manuskrypty o tematyce biblijnej, zbiory prawa miejskiego i cywilnego, komentarze do prawa kanonicznego oraz jego zbiory, traktaty kanonistyczne i duszpasterskie, kroniki zakonu krzyżackiego i uniwersalne, statuty Zakonu, zbiory kazań, teksty hagiograficzne, modlitewniki

i księgi liturgiczne. Autorka podkreśliła także cenność tej kolekcji ze względu na wyjątkową proveniencję oraz walory artystyczne (m.in. *Apokalipsy* Heinricha von Heslera z 2. poł. XIII w. czy *Godzinek* założyciela Braci Wspólnego Życia Geerta Groote z 2. ćw. XV w.). Już w tej części Katalogu uwagę przyciągają bardzo dobrej jakości zdjęcia ilustrujące walory artystyczne wspomnianych w tekście cymeliów.

W części trzeciej *Wstępu* omówiono „Historię opracowania zbioru”. Stanowi ją w dużej mierze omówienie dziejów opracowania zbiorów królewieckich. Autorka sięga do opracowań katalogowych badaczy niemieckich – historyka prawa Emila Steffenhagena (1838–1919) i bibliotekarza Staatsbibliothek zu Berlin Ludwika Dencke (1905–1996), Ralfa Plate z 1992 r. oraz rekonstrukcji zasobu dawnej biblioteki w Królewcu Ralfa Päslera z 2000 r. Pokrótce omówiono etapy opracowania zbiorów przez bibliotekarzy Sekcji Rękopisów BUT – Marię Dunajównę, Elwirę Wróblewską, Leonarda Jarzębowskiego oraz istotny wkład dokumentacji konserwatorskiej opracowywanej przez pracowników z Oddziału Konserwacji i Zabezpieczania Zbiorów BUT dla wybranych obiektów. W części historycznej kolekcji zabrakło jedynie informacji o tzw. depozycie elbląskim, który do 2002 r. ostatecznie zwrócono do Biblioteki Elbląskiej im. C. K. Norwida. Wśród zwróconego księgozbioru znalazły się także dwa rękopisy średniowieczne o sygnaturach Rps 206/II i Rps 207/II.

Ostatnia część *Wstępu* omawia „Zasady opracowania, schemat opisu katalogowego i zasady wydawnicze” *Katalogu* przez członków zespołu w składzie: Marta Czyżak, Monika Jakubek-Raczkowska i Arkadiusz Wagner. Wydawcy opierali się głównie na doświadczeniach opracowania średniowiecznych zbiorów rękopiśmiennych Biblioteki Jagiellońskiej, lecz otwarci byli także na doświadczenia bibliotekarzy niemieckich, wrocławskich i warszawskich. Omówiono szczegółowo sposób konstruowania not katalogowych: poza podstawowymi danymi bibliograficznymi i opisem zawartości oraz charakterystyką kodykologiczną (układ składek, pergamin, znaki wodne, pismo i zdobienia, noty i glosy, oprawa, stan zachowania), prawie każdy rękopis otrzymał rozbudowaną charakterystykę warsztatu artystycznego, historię kodeksu oraz bibliografię. Ponownie podkreślić należy rolę wysokiej jakości zdjęć stanowiących uzupełnienie komentarza kodykologicznego (łącznie 279 ilustracji). Układ graficzny not katalogowych pozwala na bardzo dobrą orientację w korzystaniu z tej publikacji. Każdemu obiektowi poświęcono od czterech do ośmiu stron tekstu i zdjęć. Każdorazowo opis obiektu rozpoczyna się na prawej karcie *Katalogu*, lewa zaś, z nią sąsiadująca, zawiera pełnostronicową fotografię pierwszej strony omawianego rękopisu (rzadziej tylko oprawę lub inną kartę). Zwrócić należy uwagę, że mogą one stanowić bardzo dobry materiał do badań paleograficznych. Na dalszych stronach opisu katalogowego zamieszczano zdjęcia ilustrujące ciekawe detale (inicjały, miniatury, zapinki, okucia) oraz oprawę. Te ostatnie stanowią trudny przedmiot ilustracyjny, pośród wielu zdjęć doskonałej jakości kilka fotografii opraw jest nieczytelnych, np. il. 48, na której zupełnie niewidoczne są szczegóły zdobień, kilka z nich jest zbyt ciemnych (il. 72, 75, 141, 252, 272) lub nieostrych (il. 85b, 241). Zdecydowanie przeważają jednak fotografie wysokiej jakości oddające doskonale detale wykonania opraw, np. il. 68 ilustrująca *Sermones de tempore et de sanctis* (Rps 14/II) ukazujące technikę wykończenia pasków oprawy oraz malowanych

zdobień obcięta kart rękopisu. Innym przykładem jest świetne wykonanie zdjęć detali oprawy ledersznytowej (il. 84) z Rps 24/III.

Tekst *Wstępu* został zamieszczony również w wersji niemieckojęzycznej, choć już bez fotografii. Zabieg ten, niestety, zmusza czytelnika niemieckojęzycznego do wertowania tekstu polskiego, w którym podpisy pod ilustracjami nie zostały przetłumaczone. Wybór języka tłumaczenia należy uznać za słuszny ze względu na historię omawianej kolekcji, choć niewątpliwie zamieszczenie także wersji anglojęzycznej zwiększyłoby krąg odbiorców publikacji.

Następnie autorka zamieściła kilka wykazów, które ułatwiają korzystanie z właściwej części *Katalogu*. Są to: *Wykaz skrótów ogólnych, czasopism, bibliotek i innych instytucji* (s. XLVII–XLVIII); *Wykaz skrótów katalogów rękopiśmiennych* (s. XLVIII); *Wykaz literatury cytowanej w skrótach* (s. XLIX–LVIII). Zwłaszcza objętość ostatniego z nich świadczy o słuszności podjętej decyzji o posługiwaniu się skróconymi wersjami tytułów w dalszej części pracy. Niewątpliwie posługiwanie się pełnym zapisem tytułów cytowanych publikacji rozbijałoby strukturę układu haseł katalogowych i niepotrzebnie zwiększałoby objętość tomu.

Katalog rękopisów średniowiecznych Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu opracowany przez M. Czyżak do doskonały punkt wyjścia do dalszych szeroko rozumianych badań historycznych. Chronologicznie najstarszy rękopis przechowywany w kolekcji BUT pochodzi z przełomu XI i XII w. Jest to kopia listów papieża Grzegorza VII i manifestu arcybiskupa Moguncji odkryta w końcu XIX w. w jednej z opraw (Rps 86/II). Najmłodszym jest bogato iluminowany, pochodzący z 1513 r., rękopis perski „Dīvānu” Hāfiza, przypisywany Sułtanowi Mohammedowi (Rps 70/III), pozyskany do kolekcji królewieckiej prawdopodobnie w czasie oblężenia Budy w 1684 r. przez kapelana oddziałów niemieckich. Zdecydowaną większość kolekcji stanowią rękopisy o treści teologicznej i religijnej. Ciekawe materiały do badań znajdują wśród nich także badacze innych zagadnień, np. fragmenty zbioru bajek w śmieszny sposób ukazujące stan małżeński (Rps 10/I) z ok. 1350 r., zbiór traktatów i recept medycznych z 1 ćw. XIII w. (Rps 12/II) oraz recepty i prognostyki z I poł. XIV w. wraz z traktatem medycznym Johanna Bononiensis (Rps 24/III) czy najstarszy znany egzemplarz *Kroniki ziemi pruskiej* Mikołaja z Jeroschina z II poł. XIV w. (Rps 54/III). Unikatowe są także tablice astronomiczne z XV w., zawierające najstarsze znane Tablice alfonsyńskie dla południka wrocławskiego zaczynające się rokiem 1424, powstałe w kręgu joannickim (Rps 74/III).

Po części katalogowej zamieszczono przydatne zestawienia i wykazy: *Konkordancję sygnatur – ostatnich przedwojennych i obecnych* (s. 427); *Indeks cytowanych rękopisów* (s. 428–429) ułożony według nazw miast i instytucji, z których pochodzą; *Indeks incipitów* (s. 430–445); *Indeks osobowy, rzeczowy i geograficzny* (s. 446–456); *Indeks datowanych rękopisów* uwzględniający wyłącznie rękopisy, w których znane są daty ich powstania (s. 457), natomiast można byłoby go uzupełnić o indeks przedziałów wiekowych pozostałych manuskryptów spisanych od XI do XVI w., co ułatwiłoby kwerendę badaczom interesującym się konkretnym okresem w dziejach. Publikację zamyka *Wykaz fotografii* (s. 458–462) zawartych w całym tomie (łącznie 279).

Omawiana publikacja, została wydana na dobrej jakości papierze zapewniającym, co istotne przy tego typu publikacji, świetną jakość cyfrowych zdjęć. Finansowanie wsparły środki pochodzące z grantu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz władz Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu⁵. Książka dostępna jest w dwóch wersjach – w okładce miękkiej oraz twardej – płóciennej z obwolutą.

Katalog rękopisów średniowiecznych Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu stanowi nie tylko istotną publikację informacyjną o toruńskiej kolekcji, lecz także dzięki bogatej szacie graficznej ukazuje piękno średniowiecznej książki iluminowanej. Z pewnością będzie stanowił jedną z tych publikacji, które będą stanowiły trwałą wkład w przyszłe badania nad rękopiśmienną książką w Polsce.

Bibliografia

Mycio, Andrzej. 2009–2010. „Struktura proveniencyjna rękopisów pochodzących z tak zwanych zbiorów zabezpieczonych w Bibliotece Uniwersyteckiej w Toruniu.” *Folia Toruniensia* 9–10: 45–55.

Mycio, Andrzej. 2012. „Nowożytne rękopisy w zbiorach Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu.” *Czasy Nowożytne* 25: 193–205.

Strutyńska, Maria. 1999. „Struktura proveniencyjna zbioru starych druków Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu – przewodnik po zespołach. Problemy badawcze i metodologiczne.” Toruń: Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.

Strutyńska, Maria. oprac. 1995. „Katalog inkunabułów Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu”. Toruń: Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.

Wróblewska, Elwira. 1975. „Katalog rękopisów Biblioteki Głównej UMK. Charakterystyka zbiorów w aspekcie wydawniczym.” *Sprawozdania Towarzystwa Naukowego w Toruniu za 1973 r.* 27: 64–67.

Przysłany: 15 V 2018

Zaakceptowany: 13 VIII 2018

⁵ Fundusze na Działalność Upowszechniającą Naukę oraz grant UMK realizowane w latach 2010 oraz 2015.

Julia Możdżeń

Nicolaus Copernicus University. University Library in Toruń

e-mail: jum@umk.pl

ORCID ID: 0000-0003-4932-5546

Julia Możdżeń, PhD, is a graduate of history and ethnology of the Faculty of History of the Nicolaus Copernicus University. She is interested in the history of culture, mentality and writing of the Prussian cities in the Middle Ages and early modern times. The most important publications include the source edition *Gdańska kronika Bermta Stegmanna (1528)*, in cooperation with K. Stöbener and M. Sumowski (Toruń 2017) and monographs „Przedstawianie świata przez kronikarzy gdańskich na przełomie XV i XVI w.” (Toruń 2016) and *Zjawiska demoniczne w późnośredniowiecznych Prusach. W świetle kroniki Szymona Grunaua* (Toruń 2010). Currently, she is carrying out the National Science Centre research grant: “Normalization of social reality in medieval and early modern Toruń”. She is an employee of the Old Prints Section at the Special Collections Department of the University Library in Toruń.

*Catalogue of medieval manuscripts of
the University Library in Toruń*, ed. Marta
Czyżak, with the cooperation of Monika
Jakubek-Raczkowska, Arkadiusz Wagner,
Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja
Kopernika, Toruń 2016, pp. LVIII, 462; 279 il.
color., ISBN: 978-83-231-3591-3 (soft cover);
978-83-231-3773-3 (hard cover)

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/FT.2018.014>

The text is available under a Creative Commons Attribution-NoDerivatives 3.0 Poland (CC BY-ND 3.0 PL).

K

Keywords: catalogue; manuscripts; medieval collections; University Library in Toruń; State and University Library in Königsberg; protected collections

Summary: The author critically discusses the latest catalogue of the collections of the University Library in Toruń devoted to medieval manuscripts. The catalogue of medieval manuscripts of the University Library in Toruń was developed by the Toruń medievalist Marta Czyżak. The author of the article emphasizes the research significance of this publication, presenting the findings of historical and codicological examination carried out specifically for the purposes of the creation of the Catalogue. The high value of cognitive work is determined by the description of each manuscript in cooperation with specialists in related fields: the historian of art Monika Jakubek-Raczkowska and the researcher of the bookbinding and proprietor's characters of Arkadiusz Wagner. The author of the discussion presents the cognitive values of the Catalogue, which she evaluates very highly providing information about the circumstances of its creation.

Julia Możdżeń

Nikolaus-Kopernikus-Universität in Toruń. Universitätsbibliothek in Toruń

e-mail: jum@umk.pl

ORCID ID: 0000-0003-4932-5546

Dr. Julia Możdżeń ist Absolventin der Geschichte und Ethnologie an der Fakultät für Geschichtswissenschaften der Nikolaus-Kopernikus-Universität in Toruń. Sie interessiert sich für die Geschichte der Kultur, Mentalität und des Schrifttums der preußischen Städte im Mittelalter und in der Frühen Neuzeit. Die wichtigsten Publikationen: die Quellenedition *Gdańska kronika Bernta Stegmanna (1528)* [Die Danziger Chronik Bernt Stegmanns (1528)], unter Zusammenarbeit von K. Stöbener und M. Sumowski (Toruń 2017), sowie die Monografien *Przedstawianie świata przez kronikarzy gdańskich na przełomie XV i XVI w.* [Die Weltdarstellung der Danziger Chronisten an der Wende vom 15. zum 16. Jahrhundert] (Toruń 2016) oraz *Zjawiska demoniczne w późnośredniowiecznych Prusach. W świetle kroniki Szymona Grunaua* [Dämonische Erscheinungen im spätmittelalterlichen Preußen im Lichte der Chronik Simon Grunaus] (Toruń 2010). Derzeit leitet sie ein wissenschaftliches Projekt des Nationalen Forschungszentrums (Narodowe Centrum Nauki): „Normowanie społecznej rzeczywistości w średniowiecznym i wczesnonowożytnym Toruniu“ [Die Normierung der sozialen Wirklichkeit im mittelalterlichen und frühneuzeitlichen Toruń]. Sie ist Mitarbeiterin der Sektion der Alten Drucke in der Sondersammlung der Universitätsbibliothek in Toruń.

*Katalog rękopisów średniowiecznych
Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu* [Der
Katalog der mittelalterlichen Handschriften
der Universitätsbibliothek in Toruń], bearb.
Marta Czyżak, unter Zusammenarbeit von
Monika Jakubek-Raczkowska, Arkadiusz
Wagner, Wydawnictwo Uniwersytetu
Mikołaja Kopernika, Toruń 2016, SS. LVIII,
462; 279 Abb., ISBN: 978-83-231-3591-3 (soft
cover); 978-83-231-3773-3 (hard cover)

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/FT.2018.014>

Dieser Text wird unter der Creative Commons-Lizenz Namensnennung-Keine Bearbeitung Polen (CC BY-ND 3.0 PL) veröffentlicht.

S **tichworte:** Katalog; Handschriften; mittelalterliche Sammlungen; Universitätsbibliothek in Toruń; Staats- und Universitätsbibliothek in Königsberg; sichergestellte Bestände

Z **usammenfassung.** Die Autorin des Beitrags bewertet den neuesten Katalog der mittelalterlichen Handschriften der Universitätsbibliothek in Toruń, bearbeitet von der Toruner Mediävistin Marta Czyżak, und betont die wissenschaftliche Bedeutung dieser Publikation, die die Ergebnisse historischer und kodikologischer Analysen schildert. Von einem großen kognitiven Wert dieser Arbeit zeugt die Beschreibung jeder Handschrift, die unter Zusammenarbeit von Fachleuten aus anderen verwandten Fachdisziplinen, der Kunsthistorikerin Monika Jakubek-Raczkowska und dem Einbandforscher Arkadiusz Wagner entstand. Die Autorin des Beitrags schildert die wissenschaftlichen Vorteile des Katalogs, bewertet ihn sehr hoch und informiert über die Umstände seiner Entstehung.